

Forfatter: Laub, Hardenack Otto Conrad

Titel: BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1863-12-31)

Citation: Laub, Hardenack Otto Conrad: "BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1863-12-31)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*, Karl Schönbergs Forlag, s. 148. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-002-shoot-L0022522300020048.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Fra Laub til Martensen
Viborg, 31. December 1863*

Kjære Biskop Martensen! Endskjøndt jeg endnu ikke kjender det hele Indhold af Deres sidste Julegave, kan jeg dog ikke lade Aaret gaae heelt til Ende, uden at sige Dem Noget af min Tak derfor. Jeg har i mange Aar ikke været saa vel beredt til at holde Juul som denne Gang: de store truende Begivenheder maatte jo bidrage deres dertil; og hertil kom i mit private Liv saa mange Beviser paa, at det, der seer mørkest ud, kan vendes til Glæde, ja kan endog, medens det truer, virke til den Glæde, som altid burde være med, men ikke altid er det, før den tvinges frem — saa jeg var mere end sædvanlig sikker paa, hvad der, Gud skee Lov, har stadfæstet sig, at denne Gang Intet skulde afholde mig fra „i Psalmer at udbryde“. Saaledes kom Juleaften, og, ligesom vi skulde samles om Juletræet, Deres hjertelige Ønske om en glædelig Juul og Deres Gave, som nu kunde lægges under Deres smukke Portrait, som s. 149 mine Børn havde bestemt som Julegave til mig. Og denne Aftens Glæde har jeg siden faaet fornyet hver Aften ved at læse i Deres Prædikener. Ja, kjære Biskop Martensen, hvorledes skal jeg takke Dem for denne sidste Samling? den bedste Tak er dog den, De ikke faaer at høre, og som dog sikkert er paa mange flere Steder, end De faaer noget Vink om. Jeg kan sige i Sandhed, at ingen af Deres tidligere mange kjære Prædikener har saaledes glædet og opbygget mig som disse, jeg kan føie til, saaledes styrket mit Mod og min Lyst til selv at være med i Forkyndelsen; thi ligeoverfor noget bestemt Udpræget føler man ikke blot, hvori man er tilbage, men ogsaa, hvad man har for sig som sit Særegne, der maa kunne naaes. Jeg troer ikke, at Deres Prædikener skal gjøre nogen Præst, som ærligt vil, hvad han skal, modløs. Hvad jeg anseer som Tilvæxten ved disse nye Prædikener — foruden det Nye, som hver enkelt af dem giver —, det kan jeg bedst sige ved at erindre Dem om, hvad De selv engang har yttret, at, Deres Udvikling maatte foregaae væsentlig i Retning fra Centrum mod Peripherien; dette Peripheriske, denne Gjennemførelse er her naaet i en Grad, som har overrasket mig, uagtet jeg dog trolig er fulgt med Dem igjennem de foregaaende Samlinger. Jeg troer det kan paavises, f. Ex. ved en Sammenligning imellem Deres Prædiken her over „Arbejderne i Viingaarden“, og den omtrent 10 Aar ældre over samme Text, som dog derved slet ikke skal gjøres overflødig. Forskjellen bestaaer ikke blot i, at Texten hvergang er taget fra en anden Side; Gangen i den første er ligesaa klar og ligesaa berettiget, ligesaa tjenlig til at oplyse Kjernen i dette Evangelium, som i den sidste, og Forskjellen er ikke større, s. 150 end at man finder de samme Tanker, af og til næsten de samme Ord, i begge. Indholdet i begge er lige gediegent; men der er i Udførelsen en Fylde i den sidste, som den første endnu ikke havde naaet uagtet sin ligesaa store Klarhed, — hvorfor jeg først meente, at disse nye Prædikener maatte være længere, ogsaa paa Papiret fylde mere, indtil jeg ved at eftersee, fandt, at dette dog nok er en Feiltagelse. Jeg betragter disse to Prædikener som den samme Person, der nu er bleven 10 Aar ældre og har lært og optaget Meget i sig ved at leve sammen med Andre, men ogsaa ved at leve med sig selv, thi hvad der er kommet til er dog intet Udvortes, — tilsidst beroer dog den sidstes Fortrin paa en endnu dybere, inderligere Opfattelse af Texten. Og det Samme gjælder om alle disse Prædikener, — det er ikke min Mening at ville stille denne ene foran alle de andre; der er een lige ved Siden af, som har tiltrukket mig ligesaa stærkt, den om Bønnen, hvor det er saa kjendeligt, at det er just ved at gaae indad, De er kommen os saa meget nærmere og kan tale saa meget friere med os om Alt og faae os med ind i disse Dybder. Thi i denne Prædiken er De dog gaaet ligesaa meget i Dybden, som paa en anden Maade i den 4de Juleprædiken eller i den om „Aabenbarelsen for de Døde“. Saaledes er Alt, hvad vi forud elskede ved Deres Prædikener, her ikke blot bevaret, men i et endnu rigere Maal tilstede. Hvad Luther siger om en god Prædiken, at, naar man har hørt den, maa man bagefter kunne sige sig, hvad der blev sagt, det har man altid havt let ved med Deres Prædikener; men jo mere Indhold der kommer i de faa Ord, hvori dette skal siges, desto bedre og fastere har man dem dog. Noget Andet ved Deres Prædikener, s. 151 som altid har tiltrukket mig saa meget, det er, at de nøde til at fortsætte Udførelsen, at der er saa Meget til at tænke videre over; men jo fuldere og mere gjen- nemført man faaer det fra Dem, desto stærkere bliver Opfordringen hertil, — det er kun det Trivielle, man saasnart bliver færdig med. Og hvad der bestandig stærkere gjør sig gjældende i Deres Prædikener, det er, at denne fortsatte Udførelse, som de fordre, dog egentlig ikke bestaaer i at tænke videre over det Sagte, men i at leve dermed; og netop i denne Henseende vilde jeg sige, at denne sidste Samling staaer saa høit. En Kraft til at fængsle have Deres Prædikener altid havt; hvad der efterhaanden er kommen til, er en Kraft, — jeg vil ikke sige til at henrive, dertil er der for megen Ro og Vægt i dem, — men til at drage, føre fremad. Der var maaskee en Tid, da man kunde staae stille og beskue; nu kan man ikke længere staae uden for. Det er det Indtryk, disse Prædikener gjøre paa mig, og jeg maa troe paa Alle, som give sig Tid til at læse dem ordentligt; jeg veed af Erfaring, at der hører ingen ualmindelig Dannelse til at forstaae dem, og det maa i endnu højere Grad gjælde om disse seneste. Jeg har kun kunnet sige Dem Lidt om den Glæde, de have gjort mig; skulde jeg tage Enkelthederne med — f. Ex. Anvendelsen af „Torvet“ i Lignelsen om Viingaarden, „Torvets Maal og Vægt“, — eller den Sætning: „at bede er at ville“, — eller Brugen og Virkningen af saadanne Udtryk, som vi Andre frygte for at bringe paa Prædikestolen, skjøndt de ere den ligefremme Betegnelse af det, der menes, men i vor Mund ikke vilde faae den rette Betydning, — som „Anskuelse, Standpunkter“ —, saa blev jeg aldrig færdig. Jeg er ogsaa endnu ikke færdig s. 152 med at gjennemlæse disse Prædikener; den sidste, jeg læste, var den om „Aabenbarelsen for de Døde“, som jeg længtes efter at finde her, efterat De selv engang har forberedt mig derpaa, og jeg har havt megen Glæde af den, dog ikke anderledes, end at jeg ikke, eller dog endnu ikke, vil kalde nogen af dem alle den bedste. Ja, det er en Skat, De der har givet os, — og just i denne Tid, da man saa stærkt trænger til at færdes inde i det Rige, som er Retfærdighed, Fred og Glæde. Ja, ogsaa med Hensyn til Krigen paa kirkeligt Gebeet gjør det godt at see Dem komme som Mere end Stridsmand. Tak for begge Dele, fordi

De kan stride, naar Tid er, og dog blive ved at bygge paa Templet!

Om Deres Sørgetale vidste jeg jo en Deel, førend jeg fik den at læse, f. Ex. fra En, som var med: at De havde talet „med en Kraft som til et heelt Folk“; hertil vil jeg endnu kun føie: og som i et heelt Folks Navn og ud af dets Bevidsthed. Thi det er jo ikke, og skulde ikke være, i Deres eget Navn, De her taler; det er ikke noget personligt Forhold til den afdøde Konge, der her gjør sig gjældende (som da Mynster talte over Frederik den 6te), et saadant har maaskee — til en vis Grad — ikke fundet Sted. Det er ikke den menneskelige Personlighed, men den kongelige Personlighed, De her har stillet frem; og det har De gjort sandt og fuldt, som den, trods al Forskjellighed, har været opfattet af Alle, og har derved faaet Alt med, — endog hvad, saavidt jeg har kunnet bemærke, vore Digtere have glemt: hans Kjærlighed til Søen, — det Hele saaledes, som den alvorlige Tid, hvori hans Liv og Død er falden, kræver, og støttet til den herlige Text, som ogsaa har hjulpet os Andre saa godt til, hvad vi skulde sige paa den Dag. s. 153 Ogsaa for denne Tale skal De have en hjertelig Tak; den var dog det Første, jeg maatte læse, da jeg havde aabnet Deres Pakke.

Ja, det er en alvorlig Tid, hvori vi leve. For mig har det noget eget Beroligende, at jeg forstaaer ikke det Ringeste af, hvad der skeer. Saalænge man mener at kunne følge med Begivenhederne, kan man ikke lade være med at gjøre sine Beregninger, hvormed man saa let kommer tilkort, og bliver da mismodig, maaskee bitter, naar man troer at kunne see, hvad der skulde være anderledes. Men naar man nødes til at skulle opgive Alt, da falder det lettest at troe: der bliver da Intet og Ingen, som stiller sig imellem Troen og Ham, til hvem den skal holde sig, alle Mellemlidende tabe deres Betydning. Saaledes kan det ikke være for dem, der maae handlende være med i, hvad der skeer; men saalænge jeg er saaledes stillet, at jeg kan og maa det, maa jeg dog takke derfor. Den Tid kan komme, da jeg ikke længere maa, da jeg kan faae Deel ikke blot i, hvad der skal bæres, men ogsaa hvad der skal staaes til Ansvar for; og naar liden kommer, vil jeg heller ikke bede om at blive fri, hvor Alle skulle med. — — —

For mig er dette en Adventstid i det Store: at Gud har noget Stort for, at Aaret 1864 vil blive et mindeværdigt Aar, derom kan man dog ikke tvivle; at dette Store vil blive noget Forfærdeligt, det maa man ogsaa være beredt Paa, Ydmygelse i den ene eller anden Retning. Men „naar disse Ting begynde at skee, da seer op og opløfter Hovedet!“ Derom er det, det gjælder, derpaa beflitter jeg mig, og hidtil er jeg hjulpen godt dertil, ogsaa ved Menneskers Kjærlighed, og ved Deres, kjære Biskop Martensen. Og derfor siger jeg Dem ved s. 154 dette Aars Slutning Tak for Alt, i dette Aar, og i alle de Aar, hvori vi have kjendt hinanden.

Gud give Dem i det nye Aar, ihvordan det skal blive, sin Fred og Glæde!

Deres hjerteligt og taknemligt hengivne O. Laub.